

Przedłużenie obowiązywania układu Nowy START

Artur Kacprzyk

26 stycznia br. USA i Rosja porozumiały się ws. przedłużenia obowiązywania Układu o redukcji zbrojeń strategicznych (Nowy START) o maksymalnie dozwolone w nim pięć lat. W innym wypadku układ wygasłby 5 lutego br. Przedłużenie Nowego START nie oznacza nowego „resetu” w relacjach z Rosją i ma głównie ograniczyć koszty rywalizacji między państwami oraz ryzyko jej eskalacji. Administracja Joe Bidena zapowiada, że będzie prowadzić z Rosją rozmowy nt. kolejnych porozumień kontroli zbrojeń, ale także zdecydowanie reagować na nieprzyjazne działania rosyjskie przeciwko USA i ich sojusznikom.

Czego dotyczy układ Nowy START?

Podpisany w 2010 r. układ Nowy START to obecnie jedyne porozumienie, które ogranicza wielkość strategicznych sił nuklearnych USA i Rosji – państw posiadających łącznie ok. 90% wszystkich głowic jądrowych na świecie. Dotyczy broni o zasięgu międzykontynentalnym i pozwala każdej ze stron na posiadanie łącznie 700 rozmieszczonych (będących w gotowości bojowej) ciężkich bombowców oraz pocisków balistycznych wyrzucanych z lądu i okrętów podwodnych. Systemy te mogą być uzbrojone łącznie w 1550 głowic. Układ zobowiązuje też strony do wymiany informacji nt. arsenałów strategicznych i przyjmowania weryfikujących je inspekcji. Nie zabrania natomiast modernizacji sił strategicznych – Rosja w ostatnich latach już wymieniła większość systemów na nowe, a USA właśnie zaczyna ten proces.

Dlaczego USA i Rosja zdecydowały się na przedłużenie układu?

Zarówno Rosja, jak i administracja Bidena chcą utrzymać wiarygodność odstraszania nuklearnego, ale uniknąć ilościowego wyścigu zbrojeń strategicznych. Nowy START ogranicza arsenały jądrowe obu stron, ułatwiając zachowanie zdolności do przetrwania potencjalnego pierwszego uderzenia przeciwnika i wyprowadzenia dotkliwego kontrataku. W razie zniesienia traktatowych limitów i środków ich weryfikacji USA i Rosja mogłyby obawiać się tego, że druga strona w tajemnicy rozbudowuje swój arsenał, i odpowiedzieć analogicznymi inwestycjami, by zapobiec uzyskaniu przewagi przez przeciwnika. Ryzyka i

kosztów wyścigu zbrojeń strategicznych chcą uniknąć nie tylko władze Rosji, dysponujące znacznie mniejszym niż USA budżetem wojskowym, ale i Biden, który już w kampanii sygnalizował potrzebę obniżenia amerykańskich wydatków obronnych, w tym na broń jądrową.

Dlaczego decyzja ws. układu zapada dopiero tuż przed jego wygaśnięciem?

[Do Nowego START krytycznie podchodziła administracja Donalda Trumpa](#), wskazując m.in., że układ nie ogranicza dużych niestrategicznych sił jądrowych Rosji (o krótszym zasięgu, jak np. [pociski systemu Iskander](#)). Groziła jego nieprzedłużeniem i zwiększeniem zbrojeń przez USA, próbując wymusić ustępstwa Rosji. Docelowo chciała zawarcia nowego traktatu i dołączenia do niego Chin. Dopuszczała przedłużenie Nowego START tylko o rok i pod warunkiem, że Rosja zobowiąże się do niezwiększania przez ten czas ogólnej liczby głowic jądrowych. Rosja była gotowa tylko do symbolicznego ustępstwa w tym zakresie – zgodziła się na taką deklarację, ale nie na wypracowanie środków jej weryfikacji. Uzależniała możliwość dalszych ustępstw od uwzględnienia przez USA jej własnych, dodatkowych postulatów. Czekala też na wynik wyborów w USA, wiedząc, że Biden chce bezwarunkowego przedłużenia Nowego START.

Czego mogą dotyczyć dalsze negocjacje jądrowe USA z Rosją?

Oba państwa przedstawiają przedłużenie Nowego START aż o pięć lat jako stabilną podstawę rozmów o kolejnych porozumieniach kontroli zbrojeń. Będą one trudne.

KOMENTARZ PISM

W interesie USA pozostaje ograniczenie rosyjskiej broni jądrowej nieobjętej obecnym układem, tzn. eksperymentalnych systemów międzykontynentalnych (napędzanych nuklearnie pocisków [manewrujących i dronów podwodnych](#)), głowic w rezerwie i arsenału niestrategicznego. Szczególnie problematyczne może być osiągnięcie porozumienia w ostatniej kwestii: Rosja posiada znacznie liczniejsze od USA siły niestrategiczne i od lat była niechętna rozmowom na ich temat. Chce za to ograniczenia amerykańskich [systemów obrony przeciwrakietowej](#) (takich jak bazy Aegis Ashore w Polsce i Rumunii, mające chronić Europę przed atakiem balistycznym Iranu) i zaawansowanych [pocisków konwencjonalnych](#). Uważa je za zagrożenie dla swoich sił strategicznych.

Co przedłużenie Nowego START oznacza dla NATO i Polski?

Przedłużenie układu Nowy START wpłynie pozytywnie na relacje transatlantyckie i spójność NATO. Jego wygaśnięcie pogłębiłoby obecne w części państw europejskich obawy przed wciąganiem Europy przez USA w wyścig zbrojeń z Rosją. Były one wyrażane m.in. w kontekście wyjścia administracji Trumpa z [traktatu o całkowitej likwidacji pocisków krótkiego i średniego zasięgu](#) (choć było ono odpowiedzią na łamanie go przez Rosję). Zaangażowanie w kontrolę zbrojeń jest istotnym elementem budowania konsensusu w Sojuszu nt. polityki odstraszania. Jednocześnie ważne dla NATO będzie, by USA konsultowały z sojusznikami rozmowy o nowych porozumieniach z Rosją. Mogą one bowiem dotyczyć zarówno przeznaczonej do użycia przeciwko NATO rosyjskiej niestrategicznej broni nuklearnej, jak i zdolności ważnych dla odstraszania i obrony Sojuszu, w tym broni jądrowej USA w Europie.